

THE PLACE OF NEW MEDIA ART IN THE CURRICULUM OF COMTEMPORARY ART EDUCATION IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Gülçin KUBAT*¹

* Işık Üniversitesi, Sanat Bilim Programı Doktora Programı

Abstract

Aim of this study is investigation of the inclusion of new media art in the contemporary art education in the undergraduate level studies at universities (foundation/state) in Turkey . For this purpose, in higher education institutions; The current curricula of Art History, Painting, Graphics, Graphic Design, Visual Communication Design, Media and Visual Arts programs have been reviewed on the web. New media arts and education, which has developed since the 1980s, especially with the discovery of the internet, has gained a serious place in the western sense (curriculum + media lab) only in foundation universities in our country, and in state universities only in the form of photography and video art, it is an extremely limited part of the traditional art curriculum covered in the framework. New media arts have been included in the curriculum as a limited number of elective courses in state universities.

Keywords: media art, new media art, digital art, contemporary art education, higher education, new media, technology, art and science

YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMLARINDAKİ ÇAĞDAŞ SANAT EĞİTİMİ MÜFREDATININ YENİ MEDYA SANATINI KAPSAYICILIĞI

Özet

Bu çalışma ile Türkiye'deki üniversitelerde(vakıf/devlet) lisans seviyesindeki çağdaş sanat eğitimi müfredatının yeni medya sanatını kapsayıcılığı araştırılmıştır. Bu amaçla yüksek öğretim kurumlarındaki; Sanat Tarihi, Resim, Grafik, Grafik Tasarımı, Görsel İletişim Tasarımı, Medya ve Görsel Sanatlar programlarının hali hazırdaki ders programları web üzerinden incelenmiştir. 1980'li yıllardan itibaren özellikle de internetin keşfiyle gelişen yeni medya sanatları ve eğitimi ülkemizde batılı anlamda (müfredat+media lab) sadece vakıf üniversitelerinde kendine ciddi bir yer edinmiş, devlet üniversitelerinde sadece fotoğraf, video sanatı şeklinde, geleneksel sanat müfredatı içerisinde son derece kısıtlı bir çerçevede ele alınmıştır. Devlet üniversitelerinde yeni medya sanatları sayılı seçmeli ders olarak müfredata girebilmiştir.

Anahtar kelimeler: yeni medya sanatı, dijital sanat, çağdaş sanat eğitimi, yükseköğretim, teknoloji ve eğitim, yeni medya

1.Çağdaş Sanat Eğitimi Kavramı

Çağdaş sanat eğitimi kavramına geçmeden önce çalışma ile yakınlığı olduğu düşünülen, literatürde ve günlük kullanımda zaman zaman birbirinin yerine geçecek biçimde de kullanılan çağdaş ve güncel sanat kavramlarına değinmekte fayda görülmektedir. Öte yandan güncel sanatı tanımlamak hem uzun hem de karmaşık bir iştir. Çok tanımlayıcı/sınırlandırıcı olmadan denilebilir ki güncel sanat, adı üstünde yaşadığımız çağın bütün problematiklerini, bütün olgularını, bütün meselelerini büyüteç altına olan, onu disiplinler arası ve disiplinler ötesi üretim pratikleri ile görsel alana taşıyan sanattır, çağdaş sanat ile son derece yakın bir ilişki içerisinde olduğundan zaman zaman onu çağdaş sanat olarak da tanımlayabilir ya da bazı çağdaş sanat pratiklerini güncel sanat olarak işaretleyebiliriz. Buradan çıkarılacak sonuçla, her iki kavram için birbirine çok yakın ancak ayrı kavramlardır denilebilir, ortak noktaları ise yoğunlukla bugüne işaret ediyor olmalarından ileri gelir.

¹ Sorumlu Yazar E-mail: 20das9008@isik.edu.tr, demirgul@itu.edu.tr / Doi: 10.22252/ijca.1091443

“Genellikle geç 20. yüzyıl veya İkinci Dünya Savaşı sonrası sanatını ve yoğunluklu olarak 1960 sonrası sanatı tanımlamak için kullanılan çağdaş sanat terimi hem biçim hem de konu açısından çoğunlukla alışılmadık bulunmaktadır. Çağdaş sanat, modern sanatın aksine üretim yöntemlerine ve akımlara göre incelenmesi güç; çevre ve toplum bilincinin ağır bastığı, ağırlıklı olarak feminizm, küreselleşme, çevre, biyo-mühendislik, teknoloji-insan ilişkisi, çok kültürlülük, sınıf ve kimlik gibi konularla ilgilenmektedir”. (Saç Kavrayan,2019:63) Aynı zamanda kuralsız bir sanat anlayışı olduğu için de çağdaş olarak adlandırılmaktadır. Çadircı'ya göre ise çağdaş sanat dendiğinde çoğulcu ya da multidisipliner bir yapı anlaşılır. (aktaran Kavrayan, 2019)

Günümüzde “bazı sanatçı, eleştirmen ya da yazarlar çağdaş-güncel ayrımına özen göstererek kullansalar da birçokları tarafından özellikle güncel tanımı geleneksel olandan kurtulma refleksi, albenisi yüksek yeni bir sözcük olarak çabuk benimsemiştir.” (Koşar, 2016:73)

Çağdaş sanatın bugün ne anlama geldiği ile ilgili bir tanımlama yapılmak istendiğinde; çağdaş sanat, “**disiplinlerarası**, çok kültürlülük özelliği taşıyan, zaman, mekan kavramından bağımsız, anlatım ve plastik dil açısından çok **çeşitlilik** içeren bir yapıya sahiptir”. (Gülaçtı, 2019, s.245) Günümüzde kültürünün belirleyeni ve aynı zamanda iletenleri olan dijital teknoloji ve onun medyası, çağdaş sanatın önemli bir etkileyeni durumundadır. Günümüzde çağdaş sanat, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki çok hızlı gelişmelerle zaman ve mekandan giderek bağımsızlaşmaktadır.

Sanat kuramcısı, pedagoğ aynı zamanda sanatçı olan Joseph Beuys “her insan varlığı yaratıcı bir sanatçıdır” der. İnsanın kendini sorgulamasıyla ben kimim? Evrendeki yerim nedir? gibi temel sorular karşılığını felsefede aramasıyla, sanatın yaşamdaki yeri, eğitimi Antik Çağdan beri sorgulanmış, 19. yüzyılda Endüstri Çağından itibaren ders olarak eğitimi verilmeye, öğretilmeye başlanmıştır”. (Emrali,2010:161) Büyük kuramcılar tarafından yüzyıllardır tartışılan veya sanatın sonunu getirmeye çalışanlara inat; insan varlığının estetiğe olan ihtiyacı ve insanın gizemli yapısıyla sanat, hala insan hayatının ayrılmaz bir parçasıdır.

Eğitim bilimleri söylemleri açısından ‘çağdaş sanat eğitimi’ iki evrensel ana başlık altında toplanabilir: İlki; insan eğitiminin ağırlık kazandığı sanat eğitimi, ikincisi ise sanatın ağırlık kazandığı, sanatın anlaşılması ve anlatılması için uygulanan ‘sanat için eğitim’ anlayışıdır. Bu çalışma, sanat için eğitim anlayışı temelinden hareket etmektedir. Bu sebeple odak noktası karmaşık ve çok yönlü sanat olgusudur. Çağdaş sanat eğitiminde bireyin çağı anlaması için özellikle *çağdaş sanat biçimlemelerinin* üzerinde didaktik olarak durulmasının önemi büyüktür. Burada öğrencinin kendiliğinden ne yapacağı değil öğrencinin neye gereksinim duyduğu kısaca neler öğrenmesi gerektiği üzerinde durulur. Sanat için eğitim anlayışı çağın bilimsel-teknolojik çağ olduğunun farkında olarak eğitimi her daim ussal temellere oturtur. Çağdaş sanat eğitiminde yaratıcılık üzerinde durulduğu kadar sanatın öğretilebilirliği de önemlidir. Diyebiliriz ki sanat eğitimi duygusal olduğu kadar ussaldır da. Ancak bu demek değildir ki eğitim sisteminde biri diğerinden daha önde veya daha önemli olsun. Sanat eğitiminin duygusal yanı ise adı üstünde yoğunlukla duygusal yetilerin geliştirilmesi üzerinde durur ki örneğin görme, işitme, dokunma, tat ve koku alma gibi duylara bağlı olarak gelişen duygulanımlara ve heyecana yer verir. (San, 1979) Başarılı sanat eğitimi öncelikle sürekli bir sanat politikasının varlığını gerektirir. Sanat politikası, sanat eğitime yönelik ilke ve yöntemlerin belirlenmesi demek olduğu kadar bu eğitimi öğrencilere verecek öğretmenlerin didaktik olarak çağın gereklerine göre eğitilmesi ile yakından ilişkilidir. Çağa uygun eğitim-öğretim altyapı gerekleri, malzemeler yine çağdaş sanat eğitiminde ilk etapta önemsenmesi gereken konulardandır. (San, 1982)

Dünya’da çağdaş sanat eğitiminin tarihine bakıldığında 1960’lar, modern sanat eğitiminin kırılma noktası olmuştur. 1960’lardan sonra sanat eğitimi birçok farklı malzeme ve tekniğin, teknolojinin bir arada olduğu, farklı estetik kaygılarla ortaya çıkan çağdaş yaklaşımlara yerini bırakmıştır. Böylece çağdaş teriminin anlamı modern sonrası tüm dönemleri kapsayacak şekilde genişlemiştir. (Coşkun Onan’dan aktaran Güner &Gülaçtı, 2019)

Ülkemize gelindiğinde Osmanlı’nın son dönemlerinde temelleri atılan çağdaşlaşma hareketleri Cumhuriyet’le beraber her alanda yapılan devrimlerle sosyal kültürel politik ekonomik hayatta ve sanatta önemli dönüşümlere, kırılmalara sebep olmuştur. Dilde modernleşme hareketinin bir parçası olarak, Türkçe’nin yabancı kelimelerden temizlenmiş arı bir dile kavuşturulması bağlamında Avrupa’da yenileşmenin karşılığı olarak kullanılan ‘modern’ sözcüğü ve Arapça kökenli ‘muasır’ sözcüğü yerine ‘çağdaş’ sözcüğü benimsenmiştir.

Ülkemizde devlet üniversitelerinde çağdaş sanat eğitiminin tarihine çalışma kapsamındaki sanat tarihi bölümü açısından bakıldığında “19. yy’da, üniversitelerde sanat tarihi araştırmaları, arkeoloji, antropoloji, klasik ve antik sanatlar gibi konuları kapsıyordu. Sanat öğretmenleri, sanat tarihini kronolojik, tematik, biçimsel ve kıyaslamalı olarak öğretiyordu.” Bu yaklaşımlar halen üniversitelerde kullanılmaktadır (Stokrocki ve Kırıçoğlu,

1997' den aktaran Gültekin, 2009:109). Görüldüğü üzere bugün sanat tarihi bölümlerinde oldukça geleneksel bir eğitim anlayışı hüküm sürmektedir. Az evvel yukarıda tanımlanan çağdaş sanat eğitimi kavramındaki çok yönlü, çok kültürlü ve multidisipliner anlayış yerine klasik ve geleneksel bir sanat anlayışı üzerinde temellenen dar bakış açılı bir eğitim söz konusudur. Sanat eğitiminde teknolojinin etkisi varsa bile bu oldukça bireysel etkilenmeler/tercihler boyutunda olup genel müfredat anlamında belirgin bir yenilik göze çarpmamaktadır. Ülkemizdeki üniversitelerde yeni medya sanatı eğitimin net resmi Türkiye bölümünde ortaya konmaya çalışılacaktır.

Çalışma kapsamında incelenen vakıf üniversitelerinde ise Görsel İletişim Tasarımı (örneğin Bilgi Üniv. Kuruluş 1997), Medya ve Görsel Sanatlar bölümleri (örneğin Koç üniv. kuruluş 2010) 21.yüzyılda medya ve iletişim teknolojilerindeki hızlı dönüşümler etkisiyle kurulan sanat ve tasarım bölümleridir. Bilgi ve iletişim teknolojileri ise ilgili programların müfredatını belirleyen temel yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin çalışma kapsamındaki Görsel İletişim Tasarımı bölümü her biri tek başına bir mesleki ağırlığa sahip olan çoklu ortam tasarımı, yayın tasarımı, siber kültür, canlandırma, tipografi, fotoğraf ve video tasarımları, ara yüz ve etkileşim tasarımı, oyun tasarımı, medya sanatları, akıllı ürün ve mekanlar gibi farklı uygulama alanlarından bir araya gelen disiplinler arası bir çalışma alanı olarak tanımlanmaktadır. Sanat; tasarım, teknoloji ve medyanın birlikte kullanımıyla birçok disiplinle içi içe ama bir yandan da ondan öte transdisipliner bir eğitim anlayışı olarak yeniden doğmaktadır. Modernizmle beraber akılsal/ussal uzmanlıklara bağlı olarak birbirinden bağılı sonsuza kadar koparılan bilim dalları bugün sanat alanında bilgi ve iletişim teknolojileriyle yeniden bir araya gelmektedir. Literatürde şemsiye terim olarak kabul gören Yeni Medya Sanatı bugün bünyesinde bin bir yeni sanat formunun doğumuna şahit olmaktadır.

Yine vakıf üniversiteleri bünyesinde yer alan çalışma kapsamındaki Medya ve Görsel Sanatlar Bölümü (MAVA) lisans programı iç içe geçmiş disiplinler yaklaşımıyla dijital medya, iletişim ve tasarım odaklı bir eğitim sürdürmektedir.

2.Yeni Medya Sanatı ve Üniversitelerde Medya Sanatı Eğitiminin Güncel Durumu

Yeni sözcüğü aslında daha çok insanların teknoloji ile ne yaptıklarına, yapabilecekleri olası şeylere, uygulamalara, düşünme, hissetme ve iletişim olanaklarına vurgu yapmaktadır. Bazı tanımlamalarda bilgisayar teknolojilerine odaklanılırken bazı tanımlamalarda İnternet, kültürel form ve koşullara vurgu yapılmaktadır. Yeni medyanın anahtar kavramları; etkileşim, ara yüz, dijital kodlamadır. Etkileşim, yeni bir kültürel biçim olarak yeni medyanın ayırt edici özelliğidir. İnternet, web siteleri, dijital fotoğraf, sosyal medya yeni medyanın en bilinen örneklerindedir. Alan yazınında ise yeni medyanın en ayırt edici özelliğinin internet ve onunla ilişkili tüm teknolojiler olduğu belirtilir. (Bulunmaz, 2014; Cançat, 2018; Sağlamtimur,2010)

Dünyada modern medya sanatının başlangıcı olarak Dziga Vertov'un Man with a Movie Camera'sı(1929) güçlü ve önemli bir örnek olarak gösterilebilir. Vertov bu filmiyle sosyalist gerçeklik çerçevesinde anılsa da amacı; bizleri kendi görme ve düşünme tarzıyla etkilemek ve filminin/yeni medyanın yeni dilini keşfetme sürecini paylaşmaktır. Öte yandan literatüre baktığımızda yeni medya sanatının başlangıcını fotoğrafa kadar götüren çalışmalar azımsanmayacak kadar çoktur. (Aliağaoğlu,2011; Cançat,2018; Kang,2015; Yücel,2010)

Manovich yeni medya sanatı iki tabakadan oluşur der. İlki kültürel tabaka yani içerik, ikincisi ise bilgisayar(yazılım-donanım) tabakasıdır. (Manovich, 2002)

Sanatsal anlamda ise yeni medyanın uzunca bir süre içeriği, video sanatı ve onun türevlerinden oluşmakta; multi-medya ise dijital sanat formları için kullanılmaktaydı. "Dijital" sanat terimi İnternetin kullanıma sunulmasıyla birlikte yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Günümüzde ise, 'video-art', 'net-art', 'grafiti', 'dijital sanat' gibi başlıklar, 2000'lerden itibaren ise "Yeni Medya" geniş şemsiye terimi altında toparlanmıştır. Bu radikal dönemselleşme, teknolojik ilerlemenin baş döndürücü hızından kaynaklanmaktadır. Ayrıca yeni medya; video sanatı, dijital ortamda hazırlanmış performanslar, happenings'ler ile geleneksel sanat yapıtı, izleyici ve sanatçı kavramlarına dair paradigmaları değiştirmiş; bir sanat objesinden post-objeye doğru geçiş ve böylece alanlararası bir flulaşma meydana gelmiştir (Arapoğlu,2012:49-52). Bu sanatın temelleri Avrupa'da, Marcel Duchamp, Alexander Calder, Naum Gobo gibi fütürist, prodüktivist, dadaist ve sürrealistler ve Bauhaus'ta çalışan sanatçılar tarafından atılmıştır. (Cançat, 2018, Wands, 2006; Bolter&Gramola,2005)

Wands'a göre yeni medya sanatı; sanatçının bilgisayarı birincil aracı ve / veya yaratıcı ortağı olarak kullandığı yaratı sürecinin nihai sonucudur. Yeni medya sanatı, hem geleneksel hem de yeni birçok formda olabilir. Bu formlar harmanlanır ve aralarındaki ayırım her zaman net değildir. (Wands,2006)

Yeni medyalar, bugün geldikleri aşama ile bir ortamdan öte bedeni ve dolayısıyla ruhu çevreleyen, iletişim ve etkileşimin bugüne kadar hiç görülmemiş şekli nedeniyle duyarları değiştiren ve fakat geliştiren devrimsel bir süreçtir. Yeni medyayı ve/veya yeni medya sanatını değerli kılan ise onun insan ile sağladığı şimdiye kadar hiç yaşanmamış derin bütünleşmelerinde saklıdır. İnsan ile birlikte değer yaratan varlıklara Şahiner' e göre varlıksızlara dönüşen yeni medyalar, medyayı tüketilen bir nesne olmaktan çıkartıp başta sanatçı olmak üzere katılan her bireyi adeta üreticiye dönüştüren, sürekli yenilenen, kendini artiküle eden siberetik bir organizmaya dönüşmektedir. Yeni medya sanatlarının bu bağlamda giderek hayatımızın merkezine yerleşmeleri şaşılacak bir durum olarak gözükmemektedir. (Şahiner, 2020)

Günümüz kültürü çoğunlukla dijital yani siber uzay üzerinde oluşmaktadır. Bu sebeple üniversitelerdeki sanat eğitiminin dijital sanatları geniş olarak kapsaması oldukça doğal bir sonuç olabilir. Çalışma kapsamında her ne kadar güncel ve/veya çağdaş sanat bağlamında yeni medya sanatı eğitimi ele alınmış olsa da günümüzde teknoloji pek çok geleneksel sanat alanında, sanatçı yaratıcılığında aktif konumdadır. Kaligrafi ve çini sanatı ilk akla gelen geleneksel sanat örneklerindedir.(Çoban &Pehlivan, 2020)

Dünyada gündemde olan yeni medya sanatı türleri; 2D Computer Graphics, Dynamic Painting, Data-Moshing, Fractal/Algorithmic Art, 3D Computer Graphics, Pixel Art, Digital Photography, Photo-painting, Digital Collage, 2D Digital Painting, 3D Digital Painting, Manual Vector Drawing, Integrated Art / Mixed Media and Hybrid Painting, Raster Painting, Computer-Generated Painting. Türkçe karşılığı ile ifade edilmek istendiğinde; dijital heykel,dijital enstalasyon, ve sanal gerçeklik, performans müzik vr ses sanatı, dijital animasyon ve video, yazılım, veritabanı ve oyun sanatı biçimindedir. Görüldüğü gibi ilgili çalışmalarda insanın yaratıcılığı veya önderliği oldukça baskındır.

Bu sanatların görsel sunumlarına bir örnek; dijital resim, kod sanatı(şekl.5)

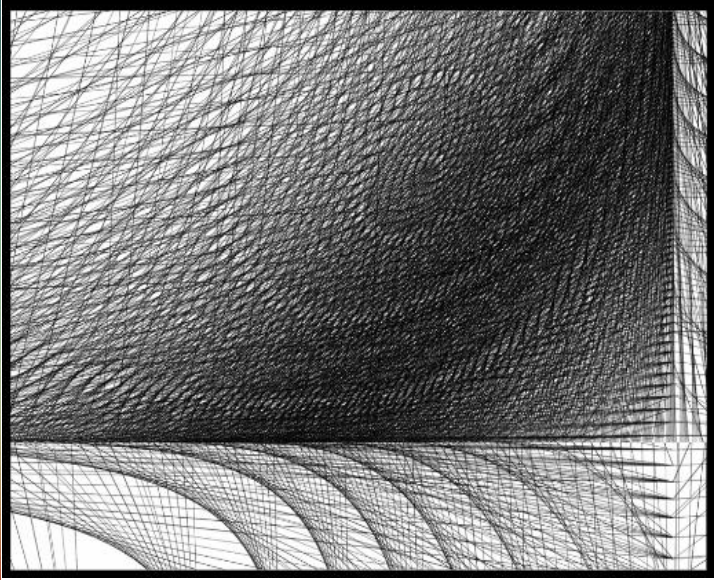
Şekil:2 Image via bluethumb.com.au

Şekil3: Image via rebloggy.com

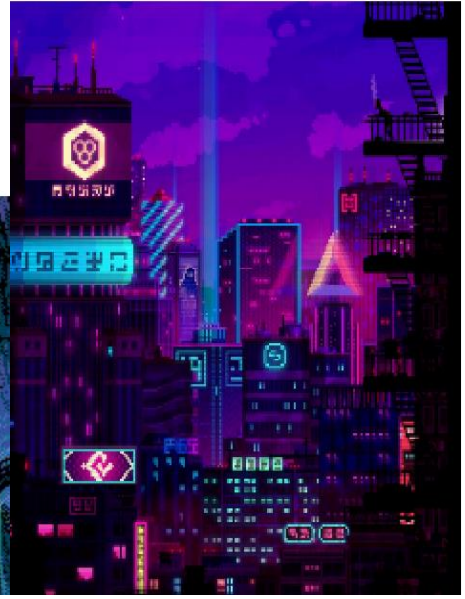
Şekil 4 kaynak: sarahclawrence.com

Şekil 5: kaynak: dantepfer.com

Şekil 6: Sanatçı Matej Jan

Şekil 7: Sanatçı : Kenze Wee Hon Ming

2.1 Dünyada Yeni Medya Sanatı Eğitimi

Bugünün dünyasında çevrim içi ve çevrim dışı arasındaki sınırlar giderek bulanıklaşmaktadır. Görsel kültür odaklı yaşam karşısında çağdaş sanatın değişen rolü ve talepleri söz konusudur. Özellikle gelişmiş ülkelerde sanat eğitimi bağlamında bu değişimin önemli bir göstergesi olarak sanat okullarında eğitim içeriği çağa paralel olarak sürekli güncellenmektedir. Bir örnek olarak üniversiteler veya sanat okulları sanatla ilgili bölüm isimlendirmelerinde önemli değişimlere gitmektedir.

- University of Arizona Division of Art & Visual Culture Education,
- School of Visual Arts(computer arts),
- UWS Division of Arts and Media,
- Ohio State University, College of Visual Arts and Design Faculty,
- School of Art University of Brighton, 3D Design and Craft BA, Digital Media Arts
- Singapore University of Social Sciences, Art and New Media Technologies
- Art, Animation and Design,

Bu dönüşümlerde ilk etapta multidisipliner bir yapılanma göze çarpmaktadır. Üniversitelerde yeni medya sanatları veya sanat disiplini medya, iletişim, tasarım veya teknoloji bölümleri altında bir alt departman olarak ya da başlı başına genel sanat adı altında yeni medya, dijital sanat, medya sanatı olarak ayrı departmanlaşabilmektedir.

Bugün dünyada yeni medya sanatı programları başta Kuzey Amerika ülkeleri olmak üzere Çin, Tayland, Finlandiya, Almanya ve Avustralya 'da yoğun ilgi görmektedir. Bu alan eğitiminin temel konuları ve sorunları arasında; lisans öğrencilerinin mesleki eğitim talepleri, yeni medya sanat eserinin üniversite laboratuvarında izolasyonu, yeni medya resmi konusunda ileri seviyede tartışma ortamının olmayışı, siber medya okuryazarlığı, ücretsiz açık kaynak yazılımlarının sınıfta öğretimi, açık kültür, yeni medya teorisinin yeni medya ve diğer medya tabanlı alanlarla anlamlı ele alınışı, bilgili donanımlı öğretmen ihtiyacının yanında öğretme yetileri kuvvetli öğretmen ihtiyacı ve işbirliği kültürünün çalışmalarda yaygın bir biçimde uygulanması şeklinde sıralanabilir. (Freire & McCarthy, 2014)

Alan sanatçıları ve uzmanları medya odaklı departmanlaşma yerine tema odaklı ve çalışma grupları temelli departmanlaşmayı önermektedir. Takım temelli araştırma, en ilerici medya tabanlı departmanlarda bile belirlenen sınırların ötesinde disiplinler arasılığı mümkün kılabilir Ekipler mümkün olduğu kadar Açık Kaynak Yazılımı kullanır, teşvik edip öğretebilirler. Hollanda'daki Design Academy Eindhoven (Netherlands), tema bazlı grup çalışmasının uygulandığı okullardandır. Yine tema bazlı grup çalışması bağlamında, öğrenciler neyi nasıl öğrenmek istedikleri konusunda karar verme özerkliğine sahip olmaktadır. Not sistemi diye bir uygulama yoktur ve yerel teknoloji işletmeleriyle değişimler yaratıcı bir şekilde sağlanır. *Burada vurgulanmaya çalışılan yeni medya sanatı eğitimlerinde müfredatın medya odaklı olmasından ziyade kavram odaklı olmasıdır. Bu alanın müfredat eğitimlerinde zanaat,ustalık yerini bilgisayar, medya okuryazarlığı, ağ oluşturma ve organizsyon vb becerilerine bırakmaktadır.*

Yeni medya sanatı alanındaki eğitimciler alandaki hızlı gelişmelere karşı kendi bilgilerini ve müfredat bilgilerini sürekli güncel tutmak zorundadır. Bunu sağlayabilmek adına yabancı eğitim programları öğrenci ve öğretmenler arasında sürekli güncellenebilen, geliştirilebilen interaktif formlara dönüştürülmeye çalışılmaktadır. Buna bir örnek olarak, Institute for Distributed Creativity'den Tom Leonhardt geliştirdiği the Distributed Learning Project (DLP)'i gösterilebilir.(Scholz,2005)

Son dönemde Amerikan üniversitelerinde yapılan araştırmalarda yeni medya sanatları müfredatında üzerinde önemle durulan hususları şöyle sıralayabiliriz.:

- Öğretim süreçlerinde veya yürütülen sanat çalışmalarında medya okuryazarlığı yetkinliği önemlidir.
- Günümüzün disiplinler arası medya üretimi bağlamında diğer alan uzmanlarıyla nasıl çalışılacağı konusunda yetkin olmak önemli bir beceridir.
- Çağdaş medya sanat ürünlerinin oluşturulması ve dağıtımında kaynakların ve bilgilerin paylaşılması elzemdir.
- Yeni medya sanatı üretimi; dijital bilgiye, iletişime, etkileşime, teknolojiye ve fikirlerin değişimine dayanan bir sanat türüdür. Bu kültürün eğitimi sırasında öğretmenler tarafından öğrenciye geçirilmesi önemlidir. (Freire, 2009).
- Paul'e göre dijital sanatın tarihi sanatın ve teknolojinin tarihidir der. Dolayısıyla müfredatların sanat ve medya teknolojileri yoğunluğuyla oluşturulması aşıkardır. (Paul, 2008)

Dünyadaki üniversitelerden hali hazırdaki sanat, yeni medya sanatları ders müfredatı örnekleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Dünyadaki üniversitelerden sanat, yeni medya sanatları ders müfredatı örnekleri

Singapore University of Social Sciences, Art and New Media Technologies	<ol style="list-style-type: none">1. An Introduction to the Practice of New Media Art Techniques and Software Applications2. Introduction to Formal Elements in Digital Imaging Art3. The Assemblage - A Synthesis of Different Digital Forms and Visual Textures in Composition4. Approaches to Time-based Content and Style New Media and Beyond
Ocad University, Contemporary Art, Design and New Media Art Histories (MA)	<ol style="list-style-type: none">1. Cross Disciplinary Art2. Indigenous Art, Dsgn & New Med3. Digital Models + Fabrication4. Cross-Disciplinary Collab.5. Intro to Game Design
University of Louisiana at Lafayette, Department of Visual Arts, New Media & Digital Art	<ol style="list-style-type: none">1. Media Workshop2. Introduction to Computer Animation Intermediate Computer Animation
University of the West of Scotland, New Media Art	<ol style="list-style-type: none">1. [1st Year] Image-based: Photography, Illustration, Collage2. [2nd Year] Time-based: Film, Animation, Installation Art, Participatory Art3. [3rd Year] Space-based: Projection Art, Sound Art, Interactive Media4. [4th Year] Body-based: Intermedia, Immersive Media
UCLA School of the Arts and Architecture, DESIGN MEDIA ARTS	<ol style="list-style-type: none">1. Media Histories2. Design Culture3. Drawing and Color Form4. Motion5. Typography6. Interactivity7. Media Arts Introduction8. Design Futures9. Tangible Media10. Video11. Word + Image12. 3D Modeling and13. Motion14. Game Design15. Network Media16. Narrative17. Special Topics in Design Media Arts18. Topics in Interactivity and Games19. Topics in Video and Animation20. Topics in Visual Communication and Image21. Interactivity and Games22. Video and Animation23. Visual Communication and Image

Görüldüğü üzere çağdaş sanat sanat eğitimi müfredatı var olan geleneksel disiplinler eğitimin yanı sıra disiplinler arası ve yoğun teknoloji odaklıdır. Geleneksel sanat eğitimi programları yeni medya sistemlerini yoğun olarak içermektedir.

3-Türkiye’de Yükseköğretim Kurumlarında Lisans Düzeyindeki Sanat Eğitimi Müfredatlarının Yeni Medya Sanatını Kapsayıcılığı

Bu bölümde Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarının sanat tarihi, grafik, resim, grafik tasarımı, görsel iletişim tasarımı, medya ve iletişim tasarımı bölümlerinin eğitim-öğretim müfredatının yeni medya sanatını kapsayıcılığı 27 kurum üzerinden incelenmiştir. Araştırma ilgili sanat programlarının güncel ders programlarının (2019-2021) web üzerinden incelenmesiyle yürütülmüştür. Örneklemin yeterli ve adil olabilmesi amacıyla devlet ve vakıf üniversiteleri, YÖK’ün web sitesindeki üniversite isimlerine göre alfabetik liste sırasına göre incelenmiştir. Devlet üniversiteleri(D), vakıf üniversiteleri(V) eğitim-öğretim müfredatı aşağıda tablo 2’de sunulmuştur. Seçmeli dersler S kısaltması, zorunlu dersler Z kısaltması ile parantez içerisinde belirtilmiştir.

Tablo2: Türkiye’de Çağdaş Sanat Eğitimi Müfredatının Yeni Medya Sanatını Kapsayıcılığı

1	Üniversite adı	Bölüm	Ders adları (zorunlu ve seçmeli)
2	Akdeniz Üniv(D)	Sanat Tarihi (ST), Resim Böl., Grafik Böl.	Sanat Tarihine Giriş ve Terminoloji I, Avrupa Sanatı I-II, Çağdaş Plastik Sanatlar, Güncel Sanat (4.sınıf), Animasyon,Yeni Medya ve Tasarımı, Bilgisayar destekli tasarım
3	Altınbaş Üniv(V)	Grafik Tasarım	Bilgisayar Destekli Görüntü işleme, Dijital Fotoğrafçılık, Dijital İllüstrasyon, Masaüstü Yayıncılık, Yeni Medya Sanatı(S), Sayısal Video Kurgu(S), Video Sanatı(S)
4	Akdeniz Üniv. (D)	ST, Çizgi Film ve Animasyon, Resim, Grafik Tasarım	Çağdaş Sanat, 3 Boyutlu Modelleme, 2-3 Boyutlu Bilgisayar Animasyon, Animasyon Desen, Videoya Giriş (TR), Anime ve Manga Sanatı (TR), Bilgisayar Animasyon Teknikleri, Güncel Sanat, Dijital Baskı Teknikleri, Çağdaş Resim Sanatı, Grafik Sanatlar Tarihi, Grafik Sanatlar Tarihi, Sayısal Video Kurgu, Dijital Kültür(S), Yeni Medya (S)
5	Ankara Hacı Bayram Veli Üniv.(D)	ST, Görsel İletişim Tas.(GİT) ,Resim Böl., Fotoğraf ve Video Bölm.	Avrupa Sanatına Giriş, Fotoğrafçılık(S), Bilgisayarda Çizim Tekn., Çağdaş Sanat(Z), Sayısal Fotoğrafçılık(Z), Sayısal Laboratuvar(S), Video Sanatı(S), Dijital Sanat Uyg(Z),Disiplinler arası Sanat(S),Deneysel Sanat(S), Sayısal Hikaye Anlatımı Ve Animasyon(S), Video Kurgu(Z),
6	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniv.(D)	GİT	Dijital İllüstrasyon, Multimedya Tasarımı(S),Üç Boyutlu Modelleme(Z), Video Yapım(S), Yeni Medya Sanatı(S),
7	Antalya Akev Üniv(V)	İletişim Tasarımı(İLT)	Medya Tarihi, Yeni Medya, Dijital Görüntü Teknikleri, Dijital Kültür, Çağdaş Sanat
8	Ardahan Üniv.(D)	ST, Resim Böl.	--
9	Atatürk Üniv.(D)	ST,FotoğrafBöl.,Resim Böl., Grafik Böl.	Avrupa Sanatı, Çağdaş Sanat ve Yorumu, Sayısal Ortamda Tasarım, Fotoğraf Stüdyosu(S)
10	Atılım Üniv.(V)	GİT	Sayısal Tipografi, Bilgisayarla Tasarım, İllüstrasyon
11	Bahçeşehir Üniv(V)	Fotoğraf, Çizgi Film ve Animasyon	Fotoğraf, İletişim ve Medya Kuramları, Sanat, Toplum ve Kültür, Uygulamalı Fotoğraf Teknikleri, Temel Video ve TV Teknikleri, Kavram Geliştirme ve

			Görselleştirme, Medya Sanatları için Bilgisayar, Dijital İmaj/Görüntü İşleme, Stüdyo ve Işık, Dijital Video Kurgusu, Ses Tasarımı, İleri Kurgu ve Post-Prodüksiyon, Storyboard, Dijital Animasyon, 3D Modelleme ve Uygulama, Bilgisayar Destekli Görüntü-Görsel Efekt (CGI), 2D-3D Render, Motion Capture ve Motion Track
12	Balıkesir Üniv.(D)	Resim, Grafik Sanatlar	Çağdaş Sanat Tarihi, Fotoğraf(S) , Kültür Tarihi, Sayısal Video Kurgu(S) , Üç Boyutlu Grafik Tasarım(Z), Kısa Film Yapımı(S)
13	Bandırma Onyedü Eylül Üniv(D)	ST,	Uzakdoğu ve Amerikan Sanatı(S)
14	Bartın Üniv(D)	ST	--
15	Batman Üniv(D)	ST	Avrupa Sanatı(S) , Avrupa Sanat. Modernizm ve Akımlar(S) , Dijital Okuryazarlık(Z), Temel Bilgisayar Tek. Kullanı(Z)
16	Beykent Üniv(V)	GT	Medya Sanatlarında Araştırma Yöntemlerine Giriş(Z), Çağdaş Sanat ve Teknoloji(Z), Etkileşimli Tasarım
17	Bilecik Şeyh Edebali Üniv(D)	Resim	Sanat Teknolojileri, Bilgisayar Destekli Tasarım, Disiplinler arası Sanat, Çağdaş Sanat ve Yorumu
18	Bolu Abant İzzet Baysal Üniv(D)	Resim, Çizgi Film ve Animasyon,	Edinilememiştir.
19	ÇOMÜ(D)	ST,Resim, GT	Batı Sanatı ve Çağdaş Sanat(Z), Genel Sanat Tarihi(Z), Çağdaş Sanat(Z), Dijital Resim(S) , Bilgisayar Destekli Tasarım(S) , Dijital Teknoloji ve Görüntü(Z), Dijital İllüstrasyon(Z), Medya ve İletişim(Z), Animasyona Giriş(S)
20	Çankırı Karatekin Üniv.(D)	Çizgi Film ve Animasyon(kurulum aşamasında)	--
21	Doğuş Üniv(V)	GİT, Grafik	Bilgisayarda Tasarım,Animasyon,20.yy Sanatı, Dijital Fotoğraf, Bilgisayarda Görüntü Tasarımı,Canlandırma,
22	DEÜ(D)	Fotoğraf, Grafik,Resim	Medya Estetiği(Z),Sayısal Fotoğraf(Z),Sayısal Görüntü Tasarımı(Z), Dijital Fotoğraf(S,Z), Disiplinlerarası Sanat(S) , Bilgisayar Destekli İki Boyutlu Animasyon(S)
23	Ege Üniv(D)	GİT, Resim	Temel Tasarım Stüdyosu(Z),Multimedya Uygulamaları(Z),Yeni Medya Uygulamaları(Z),Dijital İllüstrasyon(Z)
24	Erciyes Üniv(D)	GİT, Resim, Grafik Tasarım	Bilgisayar Destekli Tasarım(Z),Film-Video Yapımı(Z),Çağdaş Sanat(Z), Dijital Sanat(S) , Yeni Medya(S)
25	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniv(V)	GT	Üç Boyutlu Tasarım(Z), Bilgisayarda Tasarım Programları(Z), Dijital Animasyon(Z), Görsel İletişim Tarihi(Z), Çağdaş sanat Yorumu(Z), Tasarım Kültürü ve Sanatı(Z)
26	İstanbul Bilgi Üniv(V)	GİT	Dijital Ortamın Temelleri(Z), İleri Fotoğraf Atölyesi(Z), Görüntü, Ses ve Hareket(Z),

			Veri Görselleştirme(Z), Fiziksel Etkileşim Tasarımı (Z),
27	Koç Üniv(V)	Medya ve Görsel Sanatlar	Medya, Kültür ve Toplum, Medya Endüstrileri ve Kültürel Üretim(Z), Temel Tasarım(Z)

ST* SANAT TARİHİ

GT* GRAFİK TASARIM

GİT* GÖRSEL İLETİŞİM TASARIMI

İLT* İLETİŞİM TASARIMI

S* SEÇMELİ

Z* ZORUNLU

D* DEVLET

V* VAKIF

17 devlet, 10 vakıf üniversitesinin fen-edebiyat, sanat ve tasarım, iletişim ve medya fakülteleri altında yer alan sanat tarihi, resim, görsel iletişim tasarımı, fotoğraf, grafik, çizgi film ve animasyon, medya ve görsel iletişim, görsel iletişim bilim dallarının eğitim-öğretim programlarının güncel müfredatları incelenmiştir. Buna göre;

- Sanat tarihi disiplini müfredatı içerisinde yeni medya sanatlarıyla ilgili zorunlu derslerin olmadığı onun yakını olarak kapsayabileceği tahmin edilen çağdaş sanat, Avrupa sanatı vb derslerin olduğu, **cok az** da olsa dijital resim, bilgisayar destekli tasarım gibi yeni medya sanatları ile ilgili seçmeli derslerin olduğu tespit edilmiştir.
- Yeni medya sanatları ile ilgili müfredatın devlet üniversitelerinde resim ve fotoğraf bölümlerinde yoğunlukla seçmeli ders olarak okutulduğu tespit edilmiştir.
- Vakıf üniversitelerinde grafik, grafik tasarım, görsel iletişim tasarımı, medya ve iletişim tasarımı bölümlerinde yeni medya sanatlarının yoğun ve zorunlu okutulduğu tespit edilmiştir.
- Devlet üniversitelerinde seçmeli olarak okutulan dersler; Sayısal Video Kurgu(S), Dijital Sanat(S), Yeni Medya(S), Disiplinler arası Sanat(S), Bilgisayar Destekli İki Boyutlu Animasyon(S), Dijital Resim(S), Bilgisayar Destekli Tasarım(S), Animasyona Giriş(S), Yeni Medya Sanatı(S), Sayısal Video Kurgu(S), Video Sanatı(S), Fotoğraf(S), Kültür Tarihi, Sayısal Video Kurgu(S), Kısa Film Yapımı(S) dir. Görüldüğü gibi medya sanatları devlet üniversitelerinde seçmeli ders kapsamındadır.
- Vakıf üniversitelerinde grafik, sanat ve tasarım, medya ve iletişim bölümlerinde zorunlu okutulan dersler; dijital sanat, video sanatı, dijital fotoğraf, dijital tasarım, yeni medya sanatı, yeni medya, etkileşim tasarımı, animasyon dersleridir. Yeni medya sanatları kapsamındaki zorunlu dersler vakıf üniversiteleri müfredatında devlete nazaran daha fazla kapsamıştır.
- Çizgi film ve animasyon bölümü devlet üniversitelerinde yeni kurulan bölümlerdedir.
- Devlet üniversitelerinde sanat tarihi bölümlerinde yeni medya sanatları müfredat içerisinde oldukça yüzeysel olarak yer bulmaktadır. Elektronik sanatın tarihi düşünüldüğünde ilk örnekleri neon ışıkları olan(1940'lar) medya sanatlarının müfredat içerisindeki yüzeyselliği kabul edilebilir değildir.
- Yeni medya sanatının ilk örneklerinden olan video sanatı dersleri devlet üniversiteleri müfredatında seçmeli, vakıf üniversitelerinde zorunlu olduğu tespit edilmiştir.
- Yeni medya sanatları multidisipliner bir sanat alanıdır. Sadece 3 kurumda multidisipliner sanat adı altında seçmeli ders olarak varlığı tespit edilmiştir. Bu kurumların devlet kurumları olması önemlidir ve devlet üniversitelerinde yeni medya sanatları farkındalığı konusunda geleceğe yönelik bir umuttur.

Sonuç

“Sanat diye bir şey yoktur aslında. Yalnızca sanatçılar vardır. Bir zamanlar bazı adamlar renkli torakla bir mağaranın duvarına kabaca bizon resimleri çiziktiriyordu; bugün de bazıları boya satın alıp duvar ya da tahta perdeleri resimliyor ve daha birçok başka şeyler üretiyorlar. Tüm bu etkinlikleri sanat diye tanımlamakta hiçbir

sakınca yok, yeter ki bu sözcüğün yer ve zamana göre birbirinden değişik anlamlara gelebileceği unutulmasın!"(Gombrich, 2004:15). Dikkat edilirse Gombrich'in tanımında sadece sanatçıya vurgu yoktur, çağın tekniği ve olanaklarına da önemli vurgular vardır.

İnsanoğlunun yerleşik hayata geçmesinden beri oluşturduğu kültür kavramı tekniğe bağlı olarak dönem dönem önemli kırılmalar yaşamıştır. Sözlü kültürden matbaa ve kağıdın bulunuşu ile *yazılı* kültüre geçiş, bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimiyle de *dijital görsel* kültüre geçiş. Bugün kültür, içinde bulunulan çağda yoğun olarak dijital üstelik görsel veri üzerine işlenmekte ve biriktirilmektedir. Elektronik ve internet devrimi ile kitle iletişim araçlarındaki küreselleşme sonucu insanlar arası etkileşim/iletişim boyut değiştirerek dijital görsel kültürün doğuşuna sebep olmuştur.(Duncum, 2015; Wands, 2006; Sweeny, 2004,) Bu yüzden literatürde son dönemlerde dijital insani bilimler, dijital görsel kültür, siber kültür veya internet sonrası kültür şeklinde oldukça yeni başlıklar altında ateşli kültür tartışmaları yapılmaktadır. Ortam böyleyken kültürün üretiminde onun en canlı sahalarından olan sanat eğitimi de elbette bu tartışmaya dahil edilmelidir.

Kültür ve iletişim kuramcısı Marshall McLuhan'ın "araç mesajdır" sözü ile iletişimin içeriğinin(mesaj) göndericinin niyetinden çok gönderilen araç tarafından belirlendiği, medyanın mesaj olduğu konusunda ısrarcıdır. (McLuhan'dan aktaran Alioğlu, 2011) Yeni medya sanatları tam da bu noktaya işaret eden günümüz çağdaş sanat türüdür. Günümüz toplumlarında McLuhan'ın tabiriyle insanın uzantısı, adeta bir parçası haline gelen yeni medyalar ile üretilen sanat da elbette geçmişin, bugünün ve geleceğin sanat eğitiminin önemli bir parçası olacaktır.

Sanat, bir arama ve sorgulama biçimi ya da bir dil olarak tanımlanırsa bu dilin insanoğluya paralel olarak değiştiğini söylemek mümkündür. İnsan ve sanat ilişkisi, bilgi ve iletişim teknolojileri devrimiyle bugün artık geri dönülmez bir yola girmiştir. Bu nedenle de "21. yüzyıl sanat eğitiminde dijital görsel kültür ve geleceğin sanatı hakkında bilgi edinebilecekleri ve deneyimleyebilecekleri yeni sanal sanat alanlarında öğrencileri eğitmek sanat eğitimcileri ve öğretmenlerinin sorumluluğu ve mücadelesidir."(Lu, 2015:245)

Yeni medya sanatları çoklu duyarlar ve çoklu iletişim modeline dayandıklarından sürekli değişim ve dönüşüm halindedir. Görsel kültür içerisinde yeni üretim biçimleriyle sürekli bir çevrilebilirlik ve dönüştürülebilirlik hali görüntü ve fikirlerde kökten istikrarsızlığı getirmektedir. (Wilson, 2003) Bu sebeple mevcut sanatın karakteri değişmekte ve daha da değişmeye devam edeceğinden eğitimi de değişmek ve sürekli güncellenmek zorundadır.

Ülkemizde yerli akademik literatür üzerinden süregelen sanat eğitimi incelendiğinde çağdaş sanat, güncel sanat veya sanat eğitimi vb başlıklar altında var olan eğitimi değerlendirici, geliştirici hatta yön değiştirici araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Öte yandan yapılan bu çalışma ile Türkiye'de yerli akademik literatür kapsamında yeni medya sanatı eğitimi konusunda henüz bir çalışma yapılmadığı tespit edilmiştir. Yeni medya yerli literatürde çoğunlukla yeni medya ve eğitim, yeni medya ve sanat gibi disiplinler arası bir etki bağlamında ele alınmıştır. Çalışma sahibi bu sebeple bu konuyu inceleme gereği hissetmiştir. İlgili çalışmanın kapsamının ileride daha da genişletilmesi planlanmaktadır.

Dünyada yeni medya sanatlarının gelişimi 1990'ların başında internetin ortaya çıkışıyla hız ve yaygınlık kazandığı söylenebilir. Ülkemizde ise yeni medya sanatları asıl gelişimini 2000'li yılların başından itibaren göstermiştir. Ülkemizde yeni medya sanatları ve eğitimi anlamında aradan geçen onca zaman zarfında ufak da olsa kıpırdanmalar olduğu aşikardır, ancak yetersizdir.

Ülkemizdeki sanat tarihi alanı müfredatını yaygın olarak oluşturan geleneksel yani; Bizans, Yunan, Roma, Türk-İslam sanatları kontekstlerinde olduğu gibi yeni medya veya çağdaş sanatlar kapsamında yeni medya sanatının tarihi, korunması, sergilenmesi vb kontekstlerini de içermesi günümüzde ilgili disiplinden beklenen bir durumdur. Yeni medya sanatları ile ilgili derslerin müfredatta seçmeli olarak sunulması bugün gelinen post insan(yapay zeka çağı) çağında doğru bir durum değildir.

Bir önceki bölümde maddeler halinde verilen sonuçlara göre; Türkiye'de devlet üniversitelerinde sanat veya tasarım fakültelerindeki eğitim müfredatında yeni medya sanatı yeterli derinlikte ele alınmamakta, bu alanda akademisyen yetiştirilmemektedir.

Ülkemizdeki dünyaca ünlü yeni medya sanatçılarına bakıldığında neredeyse hepsinin medya ve iletişim, tasarım, görsel iletişim tasarımı bölümleri mezunları oldukları görülmektedir. Örneğin Bilgi Üniversitesi'nde

durum şöyledir; fakülte; İletişim Fakültesi, bölüm İletişim Tasarımı ve Yönetimi bilim dalı Görsel İletişim Tasarımı şeklindedir. Görüldüğü gibi eğitim bir sanat fakültesi altında değil iletişim fakültesi altındadır.

Bu sebeple bugün ülkemiz üniversitelerinde çağdaş sanat eğitimi organizasyonunda fakültelerin; sanat veya iletişim diye birbirinden tamamen ayrı olarak değil; sanat ve iletişim, sanat ve tasarım, sanat ve teknoloji, sanat ve mimari diye birlikte olması, gerek yeni medya sanatları alanı için gerekse yaşadığımız görsel iletişim çağı için beklenen istenen bir yeniden yapılanmadır. (Jenkins, Purushotma, Clinton, Weigel & Robison, 2006)

Türkiye’de sanat ve tasarım fakülteleri kapsamında yeni medya sanatları eğitiminin yoğunlukla isteğe bağlı (seçmeli ders, veya sadece vakıf üniv kapsamında) oluşu bu alandan uzman ve sanatçı yetişmesini önemli ölçüde engellemektedir. Güzel sanatlar eğitimi veren kurumlarımızın yeni medya sanatında uzak durmaları sanatın gelişimine olumsuz yönde etki etmektedir. (Belgesay, 2014; İlhan, 2019; Kaya, 2017)

Kaynaklar

Alioğlu, N. (2011). *Yeni Medya Sanatı ve Estetiği*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.

Belgesay, Ş , Erkeyhan, Ş. (2014). Teknoloji ve Sanatın Etkileşimi: Yeni Medya Sanatı Türkiye’de Güncel Durum ve Öneriler . *Sanat ve Tasarım Dergisi* , 1 (14) , 45-62 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sanatvetasarim/issue/20653/220349li>

Cançat, A. (2018). Yeni Medya Sanatı Üzerine. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi* , (40) , 165-178 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunigsed/issue/36820/392140>

Castells, M. (1996). *The Rise of the Network Society*. Malden, MA: Blackwell.

Çoban, G , Pehlivan, S. (2020). Yirmi Birinci Yüzyılın Yazı Sanatında (kaligrafide) Yeni Yaklaşımlar . *Akademik Sanat* , 5 (10) , 56-72 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akademiksanat/issue/56592/748512>

Duncum, P. (2015) A Journey Toward an Art Education for Wired Youth, *Studies in Art Education*, 56:4, 295-306, DOI: 10.1080/00393541.2015.11518972

Emralı, R. (2010). Çağdaş Sanat Eğitimi Yapılandırma Önerileri. *Sanat Dergisi* , 0 (11) , . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunigsfd/issue/2599/33444>

Freire, M. (2009). *A Case-study of Curricula Design and Teaching Strategies for Educating Tomorrow’s New Media Artists* (master’s thesis). Concordia University, Montreal.

Freire, M & McCarthy, E. (2014) Four Approaches to New Media Art Education, *Art Education*, 67:2, 28-31, DOI: 10.1080/00043125.2014.11519262

Gromola, D & Bolter, J. (2005) *Windows and Mirrors: Interaction Design, Digital Art, and the Myth of Transparency* (Leonardo Book Series), MIT Press, ISBN-13: 978-0262524490 DOI: 10.7551/mitpress/7248.001.0001

Gültekin, M. (2009). Sanat Tarihi Öğretiminde Çağdaş Yaklaşımlara İlişkin Yazın Taraması . *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 22 (1) , 103-121 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uefad/issue/16689/173435>

Güner, A., Gülaçtı, İ.E. (2019) Küreselleşme ve Çağdaş Sanat. *Akademik İncelemeler Dergisi* 14 /1, 245-274 . <https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler.453769>

İlhan, A. (2019). Türkiye’de Sanat ve Sanat Eğitimi Alanında Yapılan Son değişiklikler. *Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi* , 1 (1) , 9-22 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/augsfd/issue/50376/653009>

Jenkins, H., Purushotma, R., Clinton, K., Weigel, M., & Robison, A. J. (2006) *Confronting the challenges of participatory culture: Media education for the 21st century*, the MacArthur Foundation, Chicago. Retrieved from

http://digitallearning.macfound.org/atf/cf/%7B7E45C7E0-A3E0-4B89-AC9C-E807E1B0AE4E%7D/JENKINS_WHITE_PAPER.PDF

Kang, J. (2015) *Walter Benjamin ve Medya*. çev. Deniz Gedizlioğlu, İstanbul:KafkaYayınları.

Kaya, Y. (2017). Güncel Sanatta Yeni Bir Yaklaşım Olarak “Melezlik”, *Sanat ve Tasarım Dergisi* , (20) , 165-182 . DOI: 10.18603/sanatvetasarim.370751

Koşar, D. (2016). Bir Kimlik Mücadelesi Olarak Çağdaş ve Güncel Sanat Ayrımı Üzerine .*Akademik Sanat* , 1 (2) , 56-61 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/akademiksanat/issue/24311/257635>

Lu, L. (2013) 3D Virtual Worlds as Art Media and Exhibition Arenas: Students’ Responses and Challenges in Contemporary Art Education, *Studies in Art Education*, 54:3, 232-245, DOI: 10.1080/00393541.2013.11518896

McLuhan, M. (1994). *Understanding Media*. London: The MIT Press Cambridge.

Manovich, L. (2002). *The Language of New Media*. Cambridge: The MIT Press

Paul, C, (2008) *Digital Art*, Thames & Hudson, London

Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants. *On the Horizon*, 9(5), 1-6.

San, İ. (1982). Sanat Eğitimi . *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)* , 15 (1) , 215-226 . DOI: 10.1501/Egifak_0000000828

Scholz, T. (2005) New-Media Art Education and Its Discontents, *Art Journal*, 64:1, 95-108

Sweeny, R. W. (Ed.). (2010). *Inter/ Actions/Inter/Sections: Art Education in a Digital Visual Culture* (pp. 41-50). Reston, VA: National Art Education Association Visual Culture: Developments, definitions, and directions for Art Education. *Studies in Art Education*, 42(2), 101-112.

Şahiner, R. (2020) *Sanatta Post- Nesne, Post- İnsan*, Ütopya Yayınevi.

Wands, B. (2006). *Dijital çağın sanatı*. çev. Osman Akinhay, İstanbul : Akbank Kültür Sanat Yayınları.

Wilson, W. (2003) Of Diagrams and Rhizomes: Visual Culture, Contemporary Art, and the Impossibility of Mapping the Content of Art Education, *Studies in Art Education*, 44:3,214-229, DOI: 10.1080/00393541.2003.11651740

Yanık, A. (2016). Yeni Medya Nedir Ne Değildir? *Journal of International Social Research* 9(45):898-898 DOI: 10.17719/jisr.20164520666

Yücel, D. (2012) *Yeni Medya Sanatı ve Yeni Müze: Dijital Sanat Pratiklerinin Müzeolojik Bağlamda Değerlendirilmesi*, İstanbul Kültür Üniversitesi (YA-BA YayınBasım) İstanbul,

URLler

1. <http://gsf.akdeniz.edu.tr/wp-content/uploads/2020/09/RES%C4%B0M-B%C3%96L.-HAFTALIK-DERS-PRG..pdf>
2. <http://gsf.akdeniz.edu.tr/wp-content/uploads/2020/09/GRAF%C4%B0K-B%C3%96L.-HAFTALIK-DERS-PRG..pdf>
3. <https://www.anadolu.edu.tr/akademik/fakulteler/198/cizgi-film-ve-animasyon-bolumu/dersler>
4. <https://www.anadolu.edu.tr/akademik/fakulteler/193/grafik-sanatlar-bolumu/dersler>
5. <https://api.hacibayram.edu.tr/files/1/Transferred%20Files/Sanat%20Tarihi/E%C4%9Fitim/ankara-haci-bayram-universitesi-edebiyat-fakultesi-sanat-tarihi-bolumu-dersleri.pdf>
6. <https://hacibayram.edu.tr/gsf-fov/dersler>
7. <https://hacibayram.edu.tr/gsf-res/lisans-dersleri>
8. <https://obs.aybu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=15&curSunit=7606#>

9. <https://www.akev.edu.tr/upload/2019/10/17102019174431-1571323471.pdf>
10. <https://atauni.edu.tr/ders-programi-496829f35>
11. <https://obs.balikesir.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=20&curSunit=14654#>
12. <https://itbf.bandirma.edu.tr/Content/Web/Yuklemeler/Sayfa/Dosya/13871/4a6b2397-c250-1aa0-a869-8549fd9f373d.pdf>
13. <https://www.batman.edu.tr/Files/AnnounDocument/7fcfcdba-ae5f-45ed-b803-edbe32a4c381.pdf>
14. <http://dma.ucla.edu/undergrad/program/>
15. <http://w3.bilecik.edu.tr/resim/wp-content/uploads/sites/81/2019/10/RES%C4%B0M-B%C3%96L%C3%9CM%C3%9C-DERS-PLANI.pdf>
16. <http://sanattarihi.fef.comu.edu.tr/viewer>
17. <https://ubys.comu.edu.tr/AIS/OutcomeBasedLearning/Home/Index?id=6576>
18. <https://ubys.comu.edu.tr/AIS/OutcomeBasedLearning/Home/Index?id=6579>
19. <https://sanattasarim.dogus.edu.tr/bolumler/grafik/dersler>
20. https://debis.deu.edu.tr/ders-katalog/2017-2018/tr/bolum_9658_tr.html
21. <https://ege.edu.tr/tr-0/anasayfa.html>
22. <https://guzelsanat.erciyes.edu.tr/Uploads/grafik-ders-programi.pdf>
23. <https://guzelsanat.erciyes.edu.tr/Uploads/resim-ders-programi.pdf>
24. <http://grafiktasarim.fsm.edu.tr/Grafik-Tasarim-Egitim-Mufredat--Lisans-Mufredati>
25. https://ects.bilgi.edu.tr/Department/Curriculum?catalog_departmentId=82977
26. <https://cssh.ku.edu.tr/egitim/medya-ve-gorsel-sanatlar/ders-plani/>